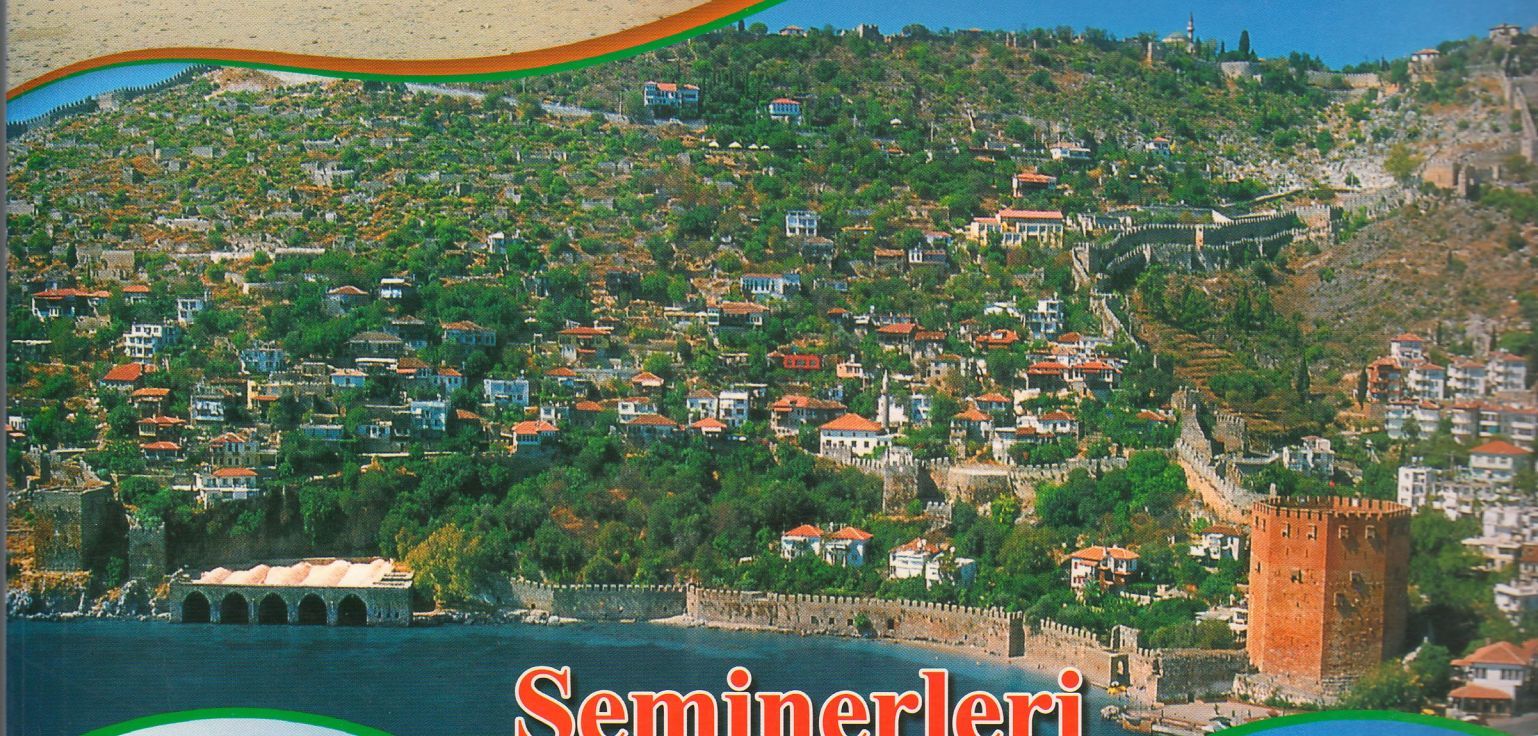
ALANYA

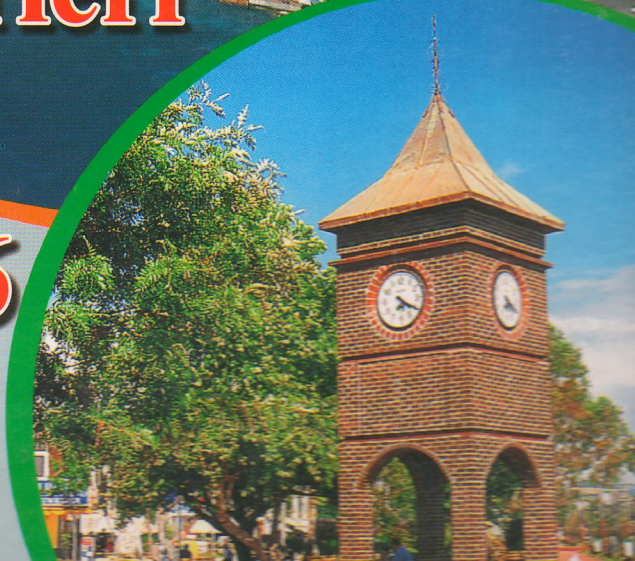
Tarih ve Kültür

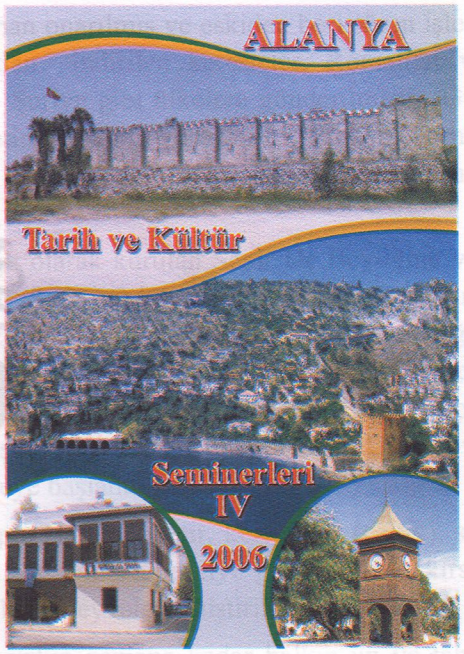
Seminerleri IV

2006

ALANYA 11. TARİH VE KÜLTÜR SEMİNERİ 2006

KATILANLAR

ALANYA TOPHANE MAHALLESİ **15-16**
Dr. Leyla Yılmaz

ALA ED-DİN KEYKUBAD VE ALAİYE/ALANYA **17-22**
Yrd.Doç.Dr. Ahmet TOKSOY

ALAİYE'DEN ÇATALCA'YA **23-25**
Fahri YİĞİT

HALKBİLİMCİ-MÜZECİ TEVFİK HACIHAMDİOĞLU **26-30**
Musa SEYİRCİ

ALANYA MOZAİKLERİNDE ANTİK YAŞAMIN YANSIMALARI **31-42**
Füsun TÜLEK

ALANYALI KADI İBRAHİM EFENDİNİN ŞEYHÜLİSLAM TORUNLARI VE ŞAİR FİTNAT **43-60**
Yrd.Doç.Dr. Yılmaz BÜKTEL

KENT DOKUSUNUN DEKORLAŞMASI **61-73**
Prof. Dr. Ayşıl Tükel Yavuz

AKSAKAL – ÜMMİ SİNAN (Evliya – Erişmiş kişi) **73-79**
Mustafa ERTAŞ

ALANYA'NIN KÜLTÜREL HAFIZASI, TURİZM ve TOPOGRAFYA

Hisariçi Mahallesi **80-90**
Cenk Hamamcıoğlu
Dr. Funda Kerestecioğlu

Yrd.Doç., Y.Mimar, Y.T.Ü.,

ALANYA'NIN BIÇAKÇI, ÜZÜMLÜ, UĞURLU KÖYLERİNDE MUTFAK ARAÇ-GEREÇ ADLARI 91-124
Araş. Gör. Emine ATMACA
Araş. Gör. Ayşe YILMAZ

DERNEK'TEN VAKIFA 125-126
Tevfik HACIHAMDİOĞLU

DÜNDEN BUGÜNE ALANYA'DA TAŞIMACILIK 127-137
Haşim YETKİN

COLYBRASSUS (AYASOFYA) VE BAYIR 138-143
Arslan BAYIR

ALANYA KALESİNİN FETHİ ÜZERİNE ANLATILAN EFSANE VE BU EFSANENİN ANADOLU'DAKİ VARYANTLARI ÜZERİNE 144-148
Yrd. Doç. Dr. Halil Altay GÖDE

ALANYA VE ANTALYA YÖRESİNDE DÜNDEN BUGÜNE OĞUZ BOYLARI ..149-152
Prof.Dr.Kemal GÖDE

ALAİYE' DE KIRK YILLIK ARAŞTIRMALARIM 153-155
Prof. Dr. Tuncer Baykara

TÜRKİYE SELÇUKLULARI'NIN XIII. VE XIV. YUZYILDA KIBRIS KRALLIĞI, CENEVİZ VE VENEDİKLİLERLE OLAN TİCARETİNDE ANTALYA'NIN VE ALANYA'NIN YERİ VE ÖNEMİ 156-160
Yrd. Doç.Dr. Bahattin KELEŞ

SELÇUKLU'DAN CUMHURİYET'E ALANYA-KIBRIS İLİŞKİLERİ 161-171
Doç.Dr. Mustafa ORAL

ÖMERÎ'NİN MESÂLİKÜL-EBSÂR FÎ MEMALİKÜL-EMSÂR'I VE ALANYA 172-174
Prof. Dr. ALİ DURUSOY

KIZILKULE-TERSANE-TOPHANE EKSENİ PROJESİ: İLK ARKEOLOJİK RAPOR 175-177
Z.Kenan BİLİCİ

BUZAĞI BABA ve ALANYA BUZAĞI KÖŞKÜ 178-180
Av. İsmail YILDIZ

XIX. YÜZYIL ORTALARINDA ALANYA KAZA MERKEZİNDE EKONOMİK HAYAT 181-231
Prof. Dr. Selahittin ÖZÇELİK

XIX YÜZYIL ORTALARINDA ALAİYE MERKEZDE İSKAN-NÜFUS VE MESLEKİ YAŞAM

(1844 TARİHLİ TEMETUAT DEFTERLERİNE GÖRE) 232-250
Nazım KARAGEDİK

ALANYA'DA RÜŞDİYE 251-257
Cahit BİLİM

ALANYA HALKININ EĞİTİME VERDİĞİ ÖNEMİ GÖSTEREN XIX. YÜZYILA AİT BİR ÖRNEK 258-264

Arş. Gör. Yaşar Kop

20.YÜZYILIN BAŞINDA ALANYA DA BAZI ADLİ OLAYLAR (1905 -1919) **265-270**
Ali Rıza Gönüllü

ATATÜRK'ÜN ALANYA'YA DAVET EDİLMESİ **271-275**
Oğuz KORUM

1935 YILI: ALANYA VE ATATÜRK **276-284**
Yrd. Doç. Dr. Muhammet GÜÇLÜ

YEREL SEÇİM SONUÇLARI TEMELİNDE ALANYA'NIN SİYASİ YAPISI **285-298**
Yrd. Doç. Dr. D. Ali ARSLAN

ALANYA'DA FARKLI İNSAN VE KÜLTÜR UNSURUNUN MODERNLEŞME SÜRECİNE ETKİSİ **299-304**
Ahmet CİHAN

KENT ESTETİĞİ PERSPEKTİFİNDEN ALANYA'NIN FİZİK MEKAN SORUNLARINA BAKIŞ **305-314**
Doç. Dr. Tülin Görgülü (Y.T.Ü.)
Araş. Gör. Kunter Manisa (Y.T.Ü.)
Araş. Gör. Bora Yerliyurt (Y.T.Ü.)

ALANYA MOZAİKLERİNDE ANTİK YAŞAMIN YANSIMALARI

Füsun TÜLEK

Alanya Müzesi'nde bulunan iki adet figürlü zemin mozaiği, ve geometrik bezemeli mozaikler ile kent içinde inşaat çalışmalarında tespitlenmiş ve müze arkeologlarınca kazılarak bilimsel belgelemesi yapılmış mozaikler Alanya mozaikleri derlemesini oluşturmaktadır. Çalışmamız, 2003 yılına kadar müze tarafından envanterlenmiş olan Alanya mozaiklerini kapsamaktadır, ve bu mozaikler Kilikya Bölgesi Zemin Mozaikleri konulu doktora çalışması kapsamında incelenmişlerdir.[1] Mozaikler iki buluntu yerinden gelmektedir: Syedra antik kenti ve Kadıpaşa mahallesi. Syedra mozaikleri müzede sergilenmekte olup Kadıpaşa mozaikleri ise yerinde – *in situ* bırakılmışlardır. Çalışmamız, Alanya Müzesi yetkililerinin özenle çalışıp belgeledikleri, ve titizlikle onararak sergiledikleri bu mozaikleri sizlere tanıtmayı amaçlamaktadır.

Bir tasarım veya kompozisyonun küçük renkli taşların nakşedilmesi ile oluşturulan betimleme sanatıdır, mozaik. Mozaik eserin yaratımında, boya ve fırça darbeleri yerine taş, cam ve ya da metal malzeme kullanılır. Tessera denilen bu mozaik taşlar değişen boyutta, tercihen olabildiğince küçük boyutta kullanılırlar ara tonları uygulamada ve onlarla fırça darbelerinin yarattığı ışık-gölge derinlik gibi etkiler elde edilir. Mozaikte betimlenen, konulu bir kompozisyon olabileceği gibi duvardan duvara hali misali birbirini tekrarlayan bezemelerden olabilir. Dönemine, süslediği yapıya, yaptıranın sosyo-ekonomik, kültürel ve estetik beğeni düzeyine bağlı olarak bu bezemeler biçim-biçem teknik ve kalite açısından da farklılık gösterirler.

Antik Syedra kentinden müzeye getirilmiş iki adet mozaik pano, figürlüdürler ve tematik kompozisyonlara sahiptirler. Bunlardan ilki üç kadın ve bir erkeği ormanda bir su kaynağı başında gösterir, ki bu zamanının popüler mitolojik öyküsü su perilerinin / nymflerin Hylas'ı kaçırma sahnesidir; diğeri ise denizde bir kayıkta balık tutan kanatlı, çıplak iki erkek çocuğu figürü, yani Erosları göstermektedir.[2] (Res.1, 5). Her iki mozaik de mitolojik konuları ve sanatsal kaliteleri ile zamanının Syedra halkının ilgi ve beğenisini, sosyo-kültürel düzeyini, yansıtmaktadır.

Antik Syedra kenti .Alanya'nın 20 km doğusunda Seki köyünde bulunmaktadır. Antik kent, Asartepe'den kıyıda Adataş mevkiine kadar üst kent ve alt kent olarak yayılım göstermektedir. M.S. 2. yüzyılda Roma imparatorluğu zamanında en parlak dönemini yaşadığı anlaşılan kent ile ilgili seyyah ve yazıtbilimcilerin yaptığı ilk çalışmalardan sonra 1993 yılında bir yüzey araştırması yapılmış ve antik kentte 1994-95'te Alanya Müzesi arkeologları temizlik çalışmaları yapmışlardır.[3] Henüz sistematik bilimsel kazılara başlanmamış olan kentin, iki mozaik buluntusu da aşağı kentten Adataş mevkiindedir.Hylas mozaiği arazi sahibinin bildirimi ile diğeri de kaçak kazıya el konulması ile müze envanterine kazandırılmışlardır. Tonozlu bir yapının ikinci kat zeminini süsleyen Hylas mozaiği, 1974 yılında mülk sahibinin, güvenlik nedeniyle, ısrarlı talebi sonucu yetkililerce kaldırılarak müzeye getirilmiştir. Bir süre, müzenin ana salonunda sergilenen mozaik, bugün bronz Herakles heykeli ile birlikte özel olarak hazırlanmış müzenin bir odasında sergilenmektedir. (Res.2)

Hylas'ın Kaçırılışı Mozaiği

Hylas mozaiği, 4.74 x 4.70 m boyutlarında olup figürlü olan orta panosu 1.60 x 1.70 m boyutlarındadır.[4] Kireç taşından küçük taşlarla nakşedilen zemin mozaiğinin renk tayfı son derece zengin olup, siyah, beyaz, kırmızı, pembe,

kahverengi, ve sarı renkler ve ara tonlar kullanılmıştır. Mozaik, dıştan içe doğru son derece zengin bitkisel motifler ve av sahneleri içeren bordürlerle iç içe çevrelenmiştir. En dış çerçeve siyah-beyaz renklerde iki yandan üçgenlerin eşlik ettiği tek sarmal bir giyoş band ile bezelidir. (Res.3)

İçte, ikinci çerçeve akantus rinso olarak da tanımlanan, kenger yaprağı kıvrımlarından oluşmaktadır. Siyah zemin üzerine kırmızı, kahverengi, pembe ve sarı renklerin uygulandığı bezemede her kenger yaprağı kıvrımı bir meyve, çiçek ya obje içermektedir. Kenger filizleri, yapraklardan zemin boşluğuna kıvrılarak uzanır. Betimlenen meyveler nar ve armut gibi güz meyveleridir, çiçeklerse dört yapraklı ya da lotus çiçeklerini anıştıran son derece stilize düzenlenmişlerdir. Yapraklarının kıvrım boşluklarını süsleyen objelerse pelta, baklava ve küredir. Kenger yapraklarında dolgu süsleme unsuru olarak kullanılan bu çiçek, meyve ve objelerin çeşiti ve biçimiyle mozaik ustası son derece serbestçe oynamakta aslına uygun tarzda nesneleri gösterme kaygısı gütmemektedir. Pelta motifi bir amazon kalkanı simgesidir ve antik sanatta sık, ama içeriğine uygun kullanılır. Bu Süslemede dolgu motifi olarak kullanılan pelta motifinin doğrudan içerikle ilişkisi olmayıp, burada simgesel kullanımı da söz konusu değildir. Küre biçiminde bir nesne betimlemesinin süsleme objesi olarak görüldüğü bildiğimiz örnek yoktur, dolgu motifleri dağarcığında kürenin süslemede kullanım geleneği de yoktur.

Üçüncü ve ortadaki figürlü kompozisyonu çevreleyen bordürün konusu ise *Av* sahnesidir. Bir friz şeklinde işlenen bu avda bir Eros elinde mızrağı ile vahşi bir leopara saldırmakta, bir diğer Eros yaban domuzuna ok atmakta, başka bir Eros da köpeği ile vahşi bir hayvanı kovalar gösterilmektedir. Bu bordür bezemeleri dıştan içe doğru basitten karmaşığa, yalından zarif bir süslemeye, iki boyutlu ve çift renkli bir geometrik bezemeden çok renkli hareketli canlı ve hızlı bir devinimin olduğu figürlü, av sahnesinin betimlendiği bir frize dönüşür. Dıştan içe doğru gittikçe artan bir ivmede orta panodaki figürlü tematik anlatım için gerek biçim gerek içerik açısından zemin oluşturulur.

Mozaiğin tesserae boyutu ortalama 10-12mm dir. Tesserae yoğunluğu bordür bezemelerinde daha az 1 dm karede 50 taş iken giderek içe doğru taş yoğunluğu artmakta ve av frizinde bu yoğunluk 1 dm karede 144 tesserae yükselmektedir. Tessera küçüldükçe ve birim alanda tessera yoğunluğu arttıkça işlenen renklerin ara tonları fazlalaşır ve konu daha ince çizgiler ve detaylarla betimlenir.

Mozaiğin ortasına yerleştirilmiş, mitolojik öykünün anlatıldığı panoda figürler yüzleri bize dönük gösterilmişlerdir. Figürlerin arkasında her iki yanda iki ağaç gövdesi ve bunların uzanan dallarının betimlenmiş olması öykünün bir dış mekanda, doğada geçtiğini göstermektedir. (Res.4) Bize göre sağda olan ağacın dalı üstüne tünemiş kuş aşağıda cereyan eden olaya izleyici olarak katılmaktadır. Panonun ortasından itibaren alt kısmı yok olduğundan figürlerin yalnızca çıplak olan üst bedenlerini görmekteyiz. Kadınların kollarını, pazubant şeklinde bilezik ve başlarını birer taç süslemekte erkeğin pelerini çıplak bedenini örten tek giysidir. Bu sahne antik sanatta çok iyi bilinen mitolojik bir öykünün betimlenmesidir; *Hylas'ın Kaçırılışı*.[5] Hylas, uzun sarı saçlı temiz yüzlü masum ve yakışıklı bir genç olarak gösterilmiştir. Mor pelerini omuzlarından arkaya sıyrılmış güçlü kaslarını açığa çıkarmıştır. Su perilerinin cinsiyeti kuşku bırakmayacak şekilde göğüs ve göbekleri vurgulanarak betimlenmiş zarif bedenlerinin dişiliği pembe ve sarı renk tonları ile vurgulanmıştır. Perilerin sarı, kızıl renklerde uzun saçları oval yüzlerini çevreleyerek omuzlarına düşmekte, iri gözleri sürmeli ve dudakları kırmızı boyalıdır. Hylas'ın arkasında duran üç periden soldaki, Hylas'ı saçlarından yakalar, ortadaki peri, dengesi bozulmuş düşmek üzere olan Hylas'ı kendini savunmak üzere kaldırdığı sağ kolunu tutarak onu sım sıkı yakalamıştır. Hylas'ın solunda, bize göre tablonun sağında bulunan üçüncü peri ise diğerlerinden daha alçakta panonun alt köşesinde betimlenmiştir. O da Hylas'ın dengesini sağlamak, tutunmak ya da güç almak için yere uzattığı kolunu kavramış olmalıdır. (Mozaiğin burası yok olduğu için bu perinin hareketini göremiyoruz). Hylas, büyük olasılıkla, sol dizi ile yere çökmüş ve yerden güç almaya çalışmaktadır. Kahramanımıza zor kullanıldığı ve onun da

buna karşı mücadele ettiği açık, ifadeci bir anlatımla gösterilmiştir. Bu mozaik pano, Hylas öykülü betimlemeler arasında kahramanının kaçırılış epizotunu göstermektedir.

Hylas, Theidomos'un oğludur. Babasını öldüren Herakles bu temiz yüzlü genci yanına alır ve onu yakın arkadaşı yapar. Hylas, *Argonotların* yolculuğuna Herakles ile birlikte katılır. Argonotlar, Marmara denizi kıyısında Mysia bölgesinde mola verirler. Yemek yapmak için gerekli suyu bulmak üzere Hylas ormana gider. Ne var ki, bulduğu su kaynağının perileri yakışıklı Hylas'tan etkilenirler ve onu alıkoyarlar. Herakles çok sevdiği yoldaşının gelmemesi üzerine ormana onu aramaya çıkar ama pınar başında kimseyi bulamaz. Bu arada Argo gemisi onları geride bırakarak açılır, çünkü aralarından Glaukos bunun bir kehanet olduğunu ve Kios nehrinin ağzında bir perinin aşkının sebep olduğu bir kent kurulacağını söylemiştir.

Bu mitolojik öykü, sanatta genellikle, Hylas ve su perileri ile birlikte bir su kaynağının başında betimlenmiş olarak gösterilir. Hylas'ın elinde, genellikle, bir su çömleği bulunur ve Hylas ve nymfler arasında bir mücadele sahnelenir. Su perileri, onu kendi yaşam ortamları olan suya çekmeye çalışırken gösterilirler. Hylas betimli antik sanat eserlerinin külliyatı ilk defa 1895'te çalışılmıştır.[6] Bu çalışmayı güncelleyen R. Ling, sanatın çeşitli kollarında mitolojik kahraman Hylas'ın betimlendiği toplam otuzüç eser arasından resim sanatında yalnızca 5 adet Hylas'ın Kaçırılış sahnesinin betimlendiğini saptamıştır.[7] Resmin bir türevi olan mozaik sanatında ise Hylas konulu betimlilerin sayısı onbeştir. Bu mozaiklerin bazılarında Hylas arkadaşı Herakles ve diğer kahramanlarla birlikte gösterilmekte, bazılarında tek başına, bazılarında da ise de kaçırılış sonrası durumu kabullenmiş ve perilerle muhabbet içinde gösterilmektedir. Hylas mozaiklerini inceleyen S. Muth, öykünün, *Kaçırılış* epizotunun betimlendiği mozaiklerin sayısını sekiz olarak saptar. Syedra'da bulunmuş olan Hylas betimli mozaikte de kahramanın *Kaçırılış* epizotu gösterilir. Doğu Akdeniz mozaikleri arasında, Batı Kilikya olarak tanımladığımız bu bölgede, bulunmuş tek Hylas betimli mozaiktir, Syedra mozaiği. Daha genellersek, bugüne kadar ülkemizde bulunan ve bilinen mozaikler arasında Hylas'ın Kaçırılışı sahneli tek, biricik mozaiktir. Syedra antik kentinde bulunan mozaiğin eklenmesiyle Akdeniz havzasında bulunan Hylasın kaçırılışı betimli mozaiklerin sayısı dokuza ulaşmaktadır. Böylelikle, dünyada, bugüne değin bulunmuş, Hylas'ın kaçırılışı öykülü antik beş resim ve dokuz mozaik eser bulunmaktadır.[8]

Hylas mozaiklerinin tümünün Roma imparatorluk dönemine tarihlendiği görülmektedir.[9] Ayrıca Muth, tüm bu Hylas mozaiklerinin, Roma evlerinde bulunduğunu, *villa urbana* zeminlerini süslediğini saptar. Antik Syedra kentinin aşağı şehrinde bulunan Hylas mozaiği de tonozlu bir yapının ikinci kat zeminini süslemiştir. Bugün kısmen ayakta duran bu yapı da büyük olasılıkla iki katlı bir Roma evidir.

Hylas'ın *kaçırılışı* sahneli diğer mozaikler arasında kompozisyon açısından Syedra mozaiği ile en fazla benzerlik gösteren mozaik Fas'ta, Volubilis antik kentinde bulunmuş olan Hylas mozaiğidir.[10] Bu mozaikte de Hylas cepheden gösterilmiş, pelerini omuzlarından arkaya doğru düşerek çıplak bedeni açığa çıkmış, her iki yanında birer su perisi onu kollarından tutarak suya çekmeye çalışmaktadırlar. Bu mozaik, Volubilis antik kentinde Venüs Mozaiği Evi'nin bir odasının zeminini süslemekteydi. Volubilis Hylas mozaiği üçüncü yüzyıl başına tarihlenmiştir.

Akdeniz mozaikleri arasında mozaiğimize tema olarak değil ama tasarım olarak benzerlik gösteren mozaik Adana'da bulunmuş olup bugün Adana Müzesi Misis biriminde sergilenmekte olan *Dirke'nin Cezalandırılması* öykülü mozaiktir. Her iki mozaik de önce bir kenger yaprağı kıvrımı bezeli bordürle çevrili olup sonra Avlanan Eros'lar frizi ile çevrilidir. Her iki mozaikte de taşların nakşedilmesi, dıştan içe doğru taş boyutlarında küçülme ve yoğunluk, dolayısıyla da figürlü sahnede ince işçilik vardır. Adana'da bulunan *Dirke'nin Cezalandırılması* konulu zemin mozaiği biçem özellikleri bağlamında üçüncü yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlenmiştir.[11]

Tüm bu biçim ve biçem özelliklerini paylaşması bakımından Syedra Hylas Mozaiğini üçüncü yüzyıla tarihlemekte ve imparator Septimius Severus dönemi yeniden canlılık kazanan mitolojik öykülü eser üretme ekoluna ait olduğunu düşünmekteyiz.

Balıkçı Eroslar Mozaiği

İkinci figürlü mozaiğimiz teknede balık tutan iki Eros figürünü betimlemektedir. Bu mozaik, 1994 yılında definecilerin yaptığı kaçak kazıya müdahale sonucunda bulunmuş ve müze arkeologlarınca kaldırılıp müzeye getirilmiştir. Bugün Alanya müzesi bahçesinde özel yaptırılmış korunaklı bir sundurma altında sergilenmektedir. (Res.6) Mozaiğin üçte birlik kısmı definecilerce parçalanmıştır. Mozaik, 2.96 x 3.11 m ebatında sığ bir havuzu, olasılıkla da aşağı kentin hamamının havuzlarından birini süslemekteydi.[12]

Kompozisyon, siyah ve beyaz renklerde inci dizisi motifi ile çevrilidir. (Res.7) Çok renkli olan mozaikte balıkçı teknesi kompozisyonun ortasına yerleştirilmiş etrafında deniz canlıları ve çeşitli balıklar birbirleri ile ilişkili betimlenmişlerdir. Balık tutan Eroslardan biri, oturmuş kürekleri çekmekte diğeri ise ayakta teknenin burnunda oltayı denize sallamış balık tutmaktadır. (Res.8) Her iki figürün de çıplak bedeninde sırtta bir çift kanat bulunmaktadır. Erosların bedeni pembe renk ve tonlarında, kırmızı, bordo, oksit sarı, gri, beyaz ve açık kahve renkli taşlarla işlenmiştir. Küçük balıkçı teknesinin arkası yukarı doğru kıvrık olup teknenin ön kısmı bir U-şekli çizecek kadar içe kıvrıktır. Tekne kalın bir kahverengi çizgi ile belirlenmiş aşağıdan yukarı doğru açılan kahve ve sarı tonlarında ve beyaz renkte gölgelendirilmiştir. (Res.9)

Teknenin etrafını sarmış olarak betimli çeşitli balık türleri arasında yunus ve yılan balığının dramatik mücadelesi de gösterilmiştir. (Res.10) Kuyruğu yukarı doğru kıvrılmış olan yunus kızgın bakışlarla öfke saçarken dişleri arasında yakaladığı yılan balığı kurtulmak için kıvrılıp debelenmektedir. Yunus ve yılan balığı mücadelesi kompozisyonun üst yarısına ve Erosların balık tutma sahnesinin baktığı yönün tam tersine bakışla yerleştirilmiştir. Böylelikle balık tutan Eroslara bakan kişi yunuslu sahneyi baş aşağı görmekte, düzgün bakışla görebilmek için kompozisyonun karşı kenardan bakılması gerekmektedir. Kompozisyonda diğer balıklar da belli yönlerde yerleştirilmişlerdir. Teknenin hemen altında sola doğru yüzen bir balığın önünde Eros'un oltasına takılmış olan balık dikey olarak gösterilmiştir. İzleyicinin bakışı oltaya takılmış balıkla yukarı çıkmıştır. Sol dar kenarda bulunan büyük balık ileri doğru, dar kenarın karşı köşesine doğru yüzer. Önünde köşedeki balıkla arada kalan boşluğu dolduran bir kayalık peyzajı yerleştirilmiştir. Bu esnada yunus balığı kocaman kafası ile karşı uzun kenarı ve ortaya doğru olan tüm boşluğu doldurur. Yunus balığının başının yönü dar kenardaki balıklarla karşı karşıyadır. Burada bir kafa kafaya gelme ve tüm dikkati üstüne toplama söz konusudur. İzleyici pano kenarında dolaşmasını sürdürüp karşı kenara geçmiş ve yunusun iri gövdesiyle kompozisyonun yarısını doldurduğu bu kenardan mozaiğe bakmaktadır.

Yunusun arkasında ters istikamette yüzen kılıç balığı izleyicinin bakışını karşı köşeye taşır. Mozaiğin bu kısmı defineci kazısında parçalanmışsa da paralel kenarla benzer bir betimleme burada olmalı.

Erosların balık tutma sahnesi zorunlu bir bakış yönü getirse de yunus sahnesi tüm kompozisyonu yatay olarak ikiye bölmektedir. Dar kenarlar bir sahneyi ötekine taşımakta, balıkların yönelimleri sahneye bir hareket sağlamakla beraber balıkların kendi içlerinde bir bütünlük göstererek oluşturdukları küçük sahnelerle de kompozisyonda bölümleme yaratılmaktadır. Birden fazla bakış yönü yaratma Roma resim sanatında geliştirilmiş bir teknik olup üçüncü yüzyıl ve sonrasında mozaiklerde geliştiğini görmekteyiz. Antakya mozaiklerinde bir zeminde tek bir temanın farklı sahnelerinin anlatıldığı hem birbiriyle ilintili ama hem de kendi içinde bütünlüğü olan küçük epizotlar şeklinde betimli zemin mozaikleri bulunmuştur. Syedra *balık tutan Eroslar* mozaiğinde gördüğümüz aynı kompozisyon içinde birden fazla bakış yönlü kompozisyon, Akdeniz'de M. S. 4. yüzyıla tarihli Kelenderis *liman mozaiğinde* de görülmektedir.[13]

Ayrıca, çok yönlü bakışlı kompozisyon, mozaiğin yapıda nasıl bir mekana yerleştirilmesi gerektiğini de belirler. Bu tarz kompozisyon izleyicinin etrafında dönerek mozaiğe bakmasını gerektirmektedir. Bu nedenle mozaik, etrafında dönülebilecek bir mekana yerleştirilebilir ancak.

Yunus ve yılan balığı sahnesi ikonografik olarak balıkçı Eroslar sahnesini bütünleyerek ona katkıda bulunur. Burada yılan balığı kötüyü yunus ise iyiyi temsil etmektedir. Yunus insanların, balıkçıların dostudur. Bu iyi kötü çatışmasında yılan balığı-

nın temsil ettiği kötülüğe karşı yunus, insan oğlunu ekmek parasını kazanmaya çalışan balıkçıları korumaktadır. Yunus iri gözleri ve kızgın bakışlarıyla kötülükleri korkutup kaçırmak istemekte, bir koruyucu işlev görmektedir. Sanatta bu tarz betimlemeler apotropaik olarak sınıflandırılmaktadır. Mozaiklerde, çoğunlukla Kuzey Afrika mozaiklerinde deniz sahnelerinde deniz tanrısı Okeanus, ve Anadolu mozaiklerinde ise Tethys benzer fonksiyonla, yani *apotropaik* özellikte kullanılmışlardır.

Balıkçı Eros sahneli mozaikler ülkemizde Doğu Akdeniz ve Antakya'da[14] olduğu gibi Kuzey Afrika mozaiklerinde de betimlenmişlerdir. [15] Bunlar janr sahneleri - Erosların yerel halkı temsil ettiği günlük yaşamı öykünen sahnelerdir. Syedra mozaiğinde de Alanya bölgesinin balıkçılarının günlük yaşamı simgelenmektedir.

Balıkçı Eros mozaiğinde nakşedilen taşların renk zenginliği kadar boyutlarının büyükten küçüğe doğru olması özelliği Hylas mozaiği ile benzerlik gösterir. Bu tesserae denilen mozaik taşların yoğunluğu kompozisyonun çerçevesinde 56 T/dm², kompozisyon zemininde ve balıklarda 90 T/dm² ve Eros figürlerinde 180 T/dm² kadar çıkmaktadır. Hylas mozaiğinde olduğu gibi, kompozisyonun odak merkezinde önem verilen sahne ve figürler daha ince taşlarla daha yoğun işlenirken daha az önemliler daha büyük taşlarla işlenmektedir.

Teknik ve biçem özellikleri açısından Hylas ve Balıkçı Eroslar mozaikleri üçüncü yüzyıla tarihlenmektedirler. [16] Birer üçüncü yüzyıl mozaikleri olarak iki mozaik pano yüksek sanatsal değerleri ve betimledikleri mitolojik öykü ve sahneler ile rafine bir antik kültürün sonucu olan sanata düşkün bir sosyal yaşamın ürünüdürler. Doğu Akdeniz'in başladığı bu bölgede kültürel yaşamın ne kadar canlı olduğunun göstergeleridirler. Özellikle Hylas betimli mozaiklerin sayısının azlığı göz önünde bulundurulduğunda bu Syedra ve çevresinin antik dönemde diğer kültür merkezlerini aratmayacak canlılığa sahip olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Kadıpaşa I. Kurarma Kazısı Mozaiği

Üçüncü mozaiğimiz Alanya kent içinde, modern kentin kuzeye ve doğuya doğru yayılım gösterdiği kesimde, belki de antik Coracessium kentinden bağımsız küçük bir yerleşim veya onun bir *komesi* - küçük bir antik köy olan Kadıpaşa mahallesinde bulunmuş olan mozaiktir. [17] (Res. 11)

2001 yılında Julide Akça ilköğretim okulu güneyinde yapılan bir inşaat çukurunda ortaya çıkan mozaiği Alanya müzesi arkeologları kazmış ve buluntuları belgelemişlerdir. Kazıda, kuzey ve batıda uzanan duvarları 0.60 m kalınlığında kırmızı boyalı sıvalı bir yapı ortaya çıkarılmıştır. Yapının ortaya çıkarılan ilk mekanının zeminini 5.85 x 2.80 m boyutunda kuzey güney doğrultusunda uzanan bir mozaik süslemektedir. Devam eden kazılar zeminin kuzey ucunda doğu batı doğrultusunda küçük bir mozaik zemin daha tespit edilmiştir. Bu kapı eşiği mozaiği olarak tanımlayabileceğimiz mozaik ise 0. 65 x 1.50 m ebatındadır. Zeminde kapı sövesinin delikleri olması ve mozaiğin küçük boyutu bunun kapı eşiği süslemesi olarak yapıldığını göstermektedir. (Res.12)

Zemin mozaiğinin ilki balık pulu motifinin biteviye tekrarı ile oluşturulmuş bir bezemeye sahiptir. Kırmızı, siyah ve beyaz renkli 10 x 10 mm boyutunda taşlarla işlenen mozaiğin orta panosunun etrafını sarmaşık dalları ve yaprakları motifli bir bordür çevrelemektedir. Sarmaşık yaprakları kırmızı kalp şeklindedir, balık pulu bezemesinde pulların içleri de kırmızı taşla işlidir. Kadıpaşa mozaiği sarmaşık yaprağı bezemesi aynı bölgenin doğusunda Ovacık'ta Kilikya Afrodisyası antik kentinde bulunan M.S. 5. yüzyıla tarihli Aziz Pantalemon Kilisesi zemin mozaiğinde bulunan sarmaşık motifi ile benzerlik gösternektedir.

İkinci mozaik olan kapı eşiği mozaiği ise pelta-amazon kalkanı motifinin biteviye tekrarı ile oluşturulmuş bir bezemeye sahiptir. Bu mozaik bir öncekinden 0. 35 m daha yüksek olan eşiğin önüne yerleştirilmiştir. Aynı şekilde 10 x 10 mm boyutunda ve kırmızı, mavi, siyah ve beyaz renklerde taşlarla işlenmiştir.

Mozaik sanatında balık pulu veya pelta gibi motiflerin biteviye tekrar etmesiyle oluşturulan bezemelere daha çok M.S. 5. yüzyıl ve sonrasında rastlamaktayız. Doğu Akdeniz (Kilikya) bölgesi mozaikleri arasında örnekleri olan bu bezemenin Kadıpaşa'da bulunan örneğe en güzel benzeyeni Antakya'da M.S. 5. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlenen Kaoussiye mozaiğidir. [18] Ayrıca, yine Antakya'da Maçuka köyünde bulunan F Hamam'ının M.S. 6. yüzyıla tarihlenen üst tabakasında da benzer bezeme bulunmuştur.

Kadıpaşa I. Kurtarma Kazısı buluntuları çanak-çömlek kırıkları, amfora dipleri, cam parçaları, çivi ve ağırlıklar, çömlek süzgeçler olmak üzere üçüncü yüzyıldan onkinci yüzyıla kadar yayılan bir zamana tarihlenmişlerdir.[19] Çanak çömlek parçaları genellikle M.S. 3. ve 4. yüzyıla tarihlenmektedir.[20]Bir geç Roma parası ve imparator Justinian dönemindekilere benzer mühürü olan bir *unguentarium* da buluntular arasındadır.

Biçim ve biçem özellikleri nedeniyle Kadıpaşa Kurtarma Kazısı 1 mozaiklerini M.S. 5. yüzyıla tarihlemekteyiz.

Kadıpaşa II. Kurtarma Kazısı Mozaiği

Dördüncü mozaiğimiz, yine Julide Akca ilköğretim okulunun etrafında, bu kez kuzeyinde gerçekleşen ikinci kurtarma kazısında bulunmuştur. (Res.13). 2003 Yılı baharında, bir inşaat temelinde antik duvarlar ve mozaik çıkmasıyla müze arkeologlarınca bilimsel kazı yürütülmüştür.

Kazıda bir avlu etrafında üniteleri olan bir yapı kompleksi ortaya çıkarılmıştır. Avlunun güneyinden girişi olan büyükçe birimde ise bir zemin mozaiği iyi durumda açığa çıkmıştır. Bu avlunun doğusunda yapının işlik ve müştemilatı olması olası birimler bulunmaktadır. Burada avlu olarak tanımladığımız mekan Roma konutu terminolojisinde bir *atrium* ya da sütunlu ise *peristil* olmalıdır. (Res.14)

Güney birimin zemin mozaiği 3.71 x 5.84 m ebatında olup siyah, beyaz, kırmızı, sarı ve pembe renklerde çok renkli kireçtaşı, mermer ve cam malzemenin nakşedilmesi ile oluşturulmuştur. Mozaik, grift ve incelikle tasarlanmış bir geometrik zemin ortasına yerleştirilmiş bir tek kuşun portrelenediği küçük bir tablodan ibarettit. Mozaiğin nakşedilişinde kullanılan malzemenin boyutları 10 x 10 mm olup çok daha küçükleri kuş figürünün betimlenmesinde kullanılmıştır. Göz alıcı geometrik bezemede taş yoğunluğu 74 T/dm^2 dir. Diğer mozaiklerde olduğu gibi bu mozaiğin işlenişinde de dıştan içe doğru taş büyüklüğünde bir küçülme, yoğunluk artması ve hiyerarşi söz konusudur.

Mozaik dıştan içe doğru geniş bir beyaz ve sonra siyah bantla çevrilidir. Beyaz zemin üzerine kesişen dairelerin kesişme kısımlarında koyu renkli elipsler bulunan motifin ortogonal bir desen oluşturmasından ibaret bir bezemeye sahiptir, mozaik. Elipsler karşılıklı olarak siyah ve kırmızı olarak çiftleşmektedirler. Böylelikle paternin negatifi alındığında sırasıyla dört yapraklı çiçek motifi ve beyaz veya siyah kare fon elde edilmektedir. Bir desenin negatifi ve pozitifini başarıyla uygulayan bezeme ayrıca sırasıyla değişen açık ve koyu renk kullanımı ile de başarıyla göz yanılsaması *tromp l'oleil* elde edilmektedir. Mozaik ustası yalnızca taşları ince ince ve düzgün sıralar halinde nakşetmekte usta değil aynı zamanda göz yanılsaması yaratmada da beceriklidir. Geometrik bezemede her bir paternin ortasında oluşturulan siyah kare üzerine oturtulmuş Swastika ve Süleyman'ın düğümü gibi tek tek dolgu motifleri izleyiciye desenin tekrarlarını yakalama fırsatı vermektedir. Açık koyu renk oyunları desene bir canlılık ve hareket katmaktadır. Geometrik bezemenin ortasına yerleştirilmiş 0.54 x 0.55.5 m ebatında bir tablo bu düzleme açılan bir pencere gibidir. Bezemenin izleyiciye yaptığı hileli göz oyununu bozan ve birden farklı bir dünyanın olduğunu anımsatan dışarıya açılan bir penceredir bu tablo. Boşuna değildir tabloda yalnızca bir dala tünemiş keklik betimlenmiş olması. Bu iki boyutlu zeminde dışardaki doğa üçüncü boyut olarak anımsatılmıştır. (Res.15)

Elbette, önce de değindiğimiz gibi bir yapı süsleme elemanı olan mozaiklerde betimlenen figürlerin yönleri gelişi güzel değildir. Figürlerin yönleri bilinçli olarak belirlenir. Burada da kuşun konduğu dal tablonun odanın kuzeyine bakan yönüne konmuştur. (Res.16) Yani giriş kapısı yönüne. Odaya giriş çıkışlar kuzeyden, avludandır. Odaya giren kişi kuşu kendine doğru betimlenmiş görecektir. Diğer mozaiklerimizden farklı olarak burada çok yönlü bakış değil tek yönlü bakış söz konusudur.

Mozaiğimizin geometrik bezemesinin doğu Akdeniz bölgesi mozaiklerinde örneği olmamakla beraber Antakya mozaiklerinde M.S. 1. yy ve daha çok da 2. yüzyıl ikinci yarısı ve 2. yüzyıla tarihli örnekleri bulunmaktadır. Geometrik bezeme biçem olarak Severus lar dönemi başına tarihlenen ışık-gölge oyunlarına sahip olmasıyla mozaik 2. yüzyıl

son çeyreği ya da 3.yüzyıl başı imparator Septimus Severus dönemine tarihlenmelidir.

Alanya Müze Bahçesinde Sergilenen Geometrik Bezemeli Mozaik Panolar

I. Pano (Res.17)

1.72 x 0.89 m ebatındaki mozaik panonun siyah ve beyaz renklerden oluşan bezemesinde kullanılan tesserae büyüklüğü 15 x 16 mm yoğunluğu 56 T/dm² dir. Beyaz zemin üzerine siyah bantla belirlenmiş içiçe geçme sekizgenlerden oluşan bir geometrik bezemeye sahip olan mozaik panonun buluntu yeri saptanamamıştır.

II. Pano (Res.18)

2.21 x 1.22 m ebatındaki mozaik panonun siyah ve beyaz renklerden oluşan bezemesinde kullanılan beyaz tesserae 13 x 12 mm siyah tesserae ise 13 x 14 mm büyüklüğündedir ve yoğunluğu 69 T/dm² dir.

Müze bahçesinde bulunan ikinci mozaik pano da geometrik bezemeye sahiptir. Hylas mozaiğinde gördüğümüz şekilde basit tekli sarmal bir giyoş bandın her iki yanında siyah beyaz üçgenler bulunmaktadır. Bu bordür düzenlemesinden sonra iç tarafta geometrik bezeme üçlü bir bölümleme ile düzenlemeye sahiptir. Sol ve sağda bulunan geometrik bezeme siyah fon üzerine beyaz bantla belirlenmiş baklava diliminin içine oturtulmuş beyaz bir daire ve onun içine de yerleştirilmiş siyah kenarları içbükey bir kareden oluşmaktadır. Ortada bulunan bölümde ise beyaz ve siyah baklava dilimleri yanyana yerleştirilmiş ve her birinin ortasında dolgu motifi olarak beyaz ya da siyah bir çiçek bulunmaktadır.

III. Pano (Res.19)

1.20 x 1.10 x 0.54 m ebatındaki mozaik panonun siyah ve beyaz renklerden oluşan bezemesinde kullanılan beyaz tesserae 13 x 12 mm siyah tesserae ise 13 x 14 mm büyüklüğündedir ve yoğunluğu 69 T/dm² dir.

Bahçede bulunan üçüncü mozaik pano yan yana sergilendiği ikinci pano ile gerek renk tayfı gerekse mozaik taşın malzemesi ve kalitesi gerekse de boyutları açısından benzerlik göstermektedir. Bu panolar kuşkusuz aynı zemin mozaiğinin parçalarıdırlar.

Bu L-şeklinde kesilerek çıkarılmış mozaik pano basit tek sarmal ve siyah-beyaz üçgenlerden oluşan bir bordür bezemesine sahiptir. Ayrıca, bu pano müze içinde sergilenen Hylas mozaiği bordürü ile çok aynılık göstermektedir. Taş büyüklüğü ve kalite açısından da benzerlik söz konusudur.

IV. Pano (Res.20)

2.42 x 0.65 m ebatındaki mozaik panonun siyah, beyaz, kırmızımsı kahverengi, sarı ve pembe gibi çok renkli taşlarla oluşturulan geometrik bezemesinde kullanılan beyaz tesserae büyüklüğü 15 x 14 mm, siyah 12 x 12 mm, sarı, pembe ve kırmızı renkler 10 x 13 mm büyüklüklerindedir ve yoğunluğu 52 T/dm² dir.

Dördüncü pano beyaz zemin üzerine yerleştirilmiş siyah dörtlü yıldız motiflerinin yan yana yerleştirilmesinden oluşan bir bezemeye sahiptir. Motifin yan yana düzenlenmesiyle yıldızların ortasında beyaz kare formlu baklava dilimleri oluşurken aralarında ise lozanjlar oluşmaktadır. Baklavaların ortasında pembe ve mavi taştan kareler lozanjların ortasında ise siyahla sınırlanmış kahverengi daireler bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

APOLLONIUS RHODIUS, *The Argonautica* çev. R. C. Seaton. London. 1912.

BEAN, G. E. ve T. B. MITFORD, *Journeys in Rough Cilicia 1964-68.* Vienna. 1970.

BROMMER, *Denkmäleristen zur griechischen Heldensage.* 1971.

DONCEEL-VOÛTE, P. *Les Pavements Des Églises Byzantines de Syrie at du Liban.* Louvain-La-Neuve. 1988.

FOUCHER, L. *Navires et Barques.* Tunis. 1957.

FOUCHER, L. *Thermes Romaines des Environs d'Hadrumete.* Tunis. 1958.

GONOSOVA, A. "The Formation and Sources of Early Byzantine Floral Semis and Floral Diaper Patterns Reexamined" *DOP* 41. 1987. 227-237.

GRÜNHAGEN, W. *Der Schatzfund von Gross-Bodungen.* 1954.

HEBERDEY, R., ve A. WILHELM. *Reisen in Kilikien: Ausgeführt 1891 und 1892 DenkschrWien*, Vienna. 1896.

HUBER, Gerard. *Syedra* Anzeiger der Philosophisch-Historische Klasse, 129.1992.

KARAMUT, İ. "1994 Yılı Syedra Antik Kenti Çevre Düzenleme Çalışmaları" *Müze Kurtarma Kazıları Sonuçları* VI. 1995. 77-89.

KARAMUT, İ. "1995 Yılı Syedra Antik Kenti Cevre Düzenleme Çalışmaları" *Müze Kurtarma Kazıları Sonuçları* VII. 1996. 49-56.

KEIL, J. ve A. WILHELM. *Vorläufiger Bericht über eine Reise in Kilikien*, Österreichische Jahreshefte-Beiblatt XVIII. Vienna. 1915.

LANCHA, J. "L'iconographie d'Hylas dans les mosaïques romaines" *third Colloquio Internazionale sul Mosaico Antico Ravenna 1980.* 1983. 381-392.

LEVI, D. *Antioch Mosaic Pavements II.* Princeton. 1942.

LING, R. "Hylas in Pompeian Art" *Mélanges de l'École Francaise de Rome Antiquité* 91. 1979.

MUTH, S. "Der ergriffene Mann': Zur Eigenständigkeit der Mythenrezeption in der Bildkunst."*Im Spiegel des Mythos. Bilderwelt und Lebenswelt symposium Rome 1998.* Wiesbaden. 1999

OAKLEY, J. H. "Hylas" *Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae.V.1.* 1990. 574-579

TÜLEK, F. *Orpheus, the Magician.* İstanbul. 1998.

TÜLEK, F. *Late Roman and Early Byzantine Floor Mosaics in Cilicia.* UIUC.2004. 362-374

TÜRK, G. *De Hyla.* Breslauer Philologische Abhandlungen VI. 1895.

TÜRKMEN, S. "Akdeniz Kıyılarında Syedra" 5.52 *Antalya Kültür ve Sanat Bülteni* (1999)

RESİM LİSTESİ

Hylas'ın Kaçırılışı mozaiği restorasyon öncesi sergide

Hylas'ın Kaçırılışı mozaiği restorasyon sonrası Herakles Salonunda sergide

Hylas'ın Kaçırılışı mozaiği çizim

Hylas ve su perileri

Balık Tutan Eroslar Mozaiği *in situ*

Balık Tutan Eroslar Mozaiği Alanya müze bahçesi sergisi

Balık Tutan Eroslar Mozaiği Alanya müze bahçesine kaldırılmış mozaik

Balık Tutan Eroslar Mozaiği, teknede Eroslardan ayrıntı

Balık Tutan Eroslar Mozaiği.

Balık Tutan Eroslar Mozaiği, yunus ve yılan balığı mücadelesi

Kadıpaşa I. Kurtarma Kazısı Mozaiği

Kadıpaşa I. Kurtarma Kazısı Mozaiği çizimi

Kadıpaşa II. Kurtarma Kazısı Mozaiği

Kadıpaşa II. Kurtarma Kazısı Mozaiği çizimi

Kadıpaşa I. Kurtarma Kazısı Mozaiği, ayrıntı

Kadıpaşa I. Kurtarma Kazısı Mozaiği, ayrıntı, kuş panosu

Alanya Müze Bahçesi geometrik mozaik pano I

Alanya Müze Bahçesi geometrik mozaik pano II

Alanya Müze Bahçesi geometrik mozaik pano III

Alanya Müze Bahçesi geometrik mozaik pano IV

---

[1] Bu çalışma T.C. Kültür Bakanlığı ruhsatı ile Kilikya Zemin Mozaikleri Külliyatı çalışması kapsamında yürütülmüştür. Alanya Müze ve birimlerinde çalışma 2003 yılı baharında gerçekleştirilmiştir. Alanya Müze Müdürü Sayın Dr. İsmail Karamut'a ve müze arkeologları Sayın G. Demir ve bugünün müze müdürü Sayın S. Türkmen'e eserlerin görsel ve yazılı belge ve bilgilerine ulaşmamı sağladıkları, müze içi ve dışında belgeleme çalışmamı olanaklı kıldıkları için, ve özellikle S. Karamut'a Kadıpaşa'daki Kurtarma Kazısı'na katılmamı ve görselleştirmeme izin verdiği için teşekkür ederim.

[2] F.Tülek, *Late Roman and Early Byzantine Floor Mosaics in Cilicia.* UIUC.2004. 362-374

[3] Heberdey, R., and A. Wilhelm. *Reisen in Kilikien: Ausgeführt 1891 und 1892 DenkschrWien*, Vienna. 1896; ; Keil, J. and A. Wilhelm. *Vorläufiger Bericht über eine Reise in Kilikien*, Österreichische Jahreshefte-Beiblatt XVIII. Vienna. 1915; Bean, G. E. and T. B. Mitford, *Journeys in Rough Cilicia 1964-68.* Vienna. 1970. 193; Gerard Huber, *Syedra* Anzeiger der Philosophisch-Historische Klasse, 129.1992; İ. Karamut "1994 Yılı Syedra Antik Kenti Çevre Düzenleme Çalışmaları" *Müze Kurtarma Kazıları Sonuçları* VI (1995) 77-89; "1995 Yılı Syedra Antik Kenti Cevre Düzenleme Çalışmaları" *Müze Kurtarma Kazıları Sonuçları* VII (1996) 49-56; S. Türkmen, "Akdeniz Kıyılarında Syedra" 5.52 *Antalya Kültür ve Sanat Bülteni* (1999) .

[4] Mozaik, restorasyonu yapılarak yeniden düzenlenmiş Herakles Salonu zeminine çelik ve cam kontrüksiyon ile oturtulmuştur. Çelik konstrüksiyon mozaik zeminde detaylı bir tesserae sayımını olanaksız kılmıştır.

[5] Apollonius Rhodius, *The Argonautica* çev. R. C. Seaton. London. 1912.

[6] G. Türk, *De Hyla.* Breslauer Philologische Abhandlungen VI. 1895.

[7] R. Ling, "Hylas in Pompeian Art" *Mélanges de l'École Francaise de Rome Antiquité* 91 (1979), 775; W. Grünhagen, *Der Schatzfund von Gross-Bodungen* (1954) 53-57; Brommer, *Denkmäleristen zur griechischen Heldensage.* 1971; J. Lancha "L'iconographie d'Hylas dans les mosaïques romaines" *third Colloquio Internazionale sul Mosaico Antico Ravenna 1980* (1983) 381-392; J. H. Oakley "Hylas" *Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae.V.1* (1990), 574-579; S. Muth "Der ergriffene Mann': Zur Eigenständigkeit der Mythenrezeption in der Bildkunst."*Im Spiegel des Mythos. Bilderwelt und Lebenswelt symposium Rome 1998.* Wiesbaden. 1999, 109-129.

[8] Oakley, Lancha'nın çalışmasına dayanarak Hylas temalı dokuz mozaik, biri opus sectile olmak üzere sayar. Lancha Seleucia am Pamphylia'da bulunmuş mozaiği bir Hylas mozaiği olarak değerlendirmiştir. Bugün Antalya Müzesi'nde sergilenen mozaik *Orpheus* mitolojik teması betimli bir mozaiktir. Mozaikte, kalabalık olan kompozisyonun her iki yanında betimlenen yazıtlı iki figür Euridice'nin kızkardeşi *drayad* yani orman perileridirler. Bu mozaik Tülek, F. *Orpheus, the Magician* Istanbul. 1998. 50, Fig. 25 incelenerek resim ve çizimleri ile birlikte yayınlanmıştır.

[9] Muth 1999: 111.

[10] Hylas mozaikleri listesi detaylı bibliyografileriyle verilmektedir. Muth 1999: 112. Cirta-Constantine Hylas mozaiği: Constantine müzesinde sergilenen mozaik bir Roma evinde bulunmuştur ve ikinci yüzyılın ikinci yarısından üçüncü yüzyıla tarihlidir. Cuicul-Djemila Hylas mozaiği bir Roma konutu olan Hylas Evi'nde bulunmuş olup Djemila Müzesi'nde sergilenmektedir ve dördüncü yüzyılın ikinci yarısından beşinci yüzyıla tarihlidir. Italica, Seville Hylas mozaiği bir Roma konutu olan Hylas Evi'nde bulunmuş olup yerel müzede sergilenmektedir ve ikinci yüzyılın ikinci yarısına veya üçüncü yüzyıl başına tarihlenmektedir. Quintana of Marco, León Hylas mozaiği bir Roma konutu olan Villa Los Villares'te bulunmuş olup arkeoloji müzesinde sergilenmektedir ve üçüncü yüzyıl sonu dördüncü yüzyıl başına tarihlenmektedir. Caranque-Toledo Hylas mozaiği bir Roma konutu olan Villa de Materno'da bulunmuş olup Santa Cruz Müzesi'nde sergilenmekte ve dördüncü yüzyılın ikinci yarısı veya beşinci yüzyıl başına tarihlenmektedir. Vienne, Saint-Romain-en-Gal (St. Colombe) Hylas mozaiği bir Roma evinde bulunmuş olup Grenoble Resim ve Heykel Müzesi'nde sergilenmektedir ve ikinci yüzyılın ikinci yarısı veya üçüncü yüzyıl başına tarihlenmektedir. Yunanistan Amphipolis, Kavalla Hylas mozaiği bir Roma konutunda bulunmuş olup ikinci yüzyılın ikinci yarısı veya üçüncü yüzyıla tarihlenmektedir.

[11] Tülek 2004: 33

[12] Karamut 1994: 79.

[13] Tülek 2004:

[14] D. Levi, *Antioch Mosaic Pavements II.* Princeton. 1942. Fig. XXXIX.b ve XLI.a, c, d.

[15] Balıkçıların günlük yaşamlarını betimleyen janr sahneler Kuzey Afrika mozaiklerinde sayısızdır. L. Foucher, *Navires et Barques*. Tunis. 1957; L. Foucher *Thermes Romaines des Environs d'Hadrumete*. Tunis. 1958.

[16] Tülek 2004: 374.

[17] S. Türkmen ve G. Demir "Antalya-Alanya ilçesi Kadıpaşa Mahallesi Mozaik Kazısı" yayınlanmamış müze kazı raporu, Alanya. 2001. Müze arkeologları derledikleri bilgileri çalışmamda kullanmak üzere cömertlikle verdikleri için kendilerine ayrıca teşekkür ederim. Küçük buluntuların çizimini de kapsayan titiz çalışmalarından yalnızca mozaikle ilgili olanını tezimizde ve burada kullanmış bulunuyoruz.

[18] Levi, *AMP II* pl. CXXXIX.b, CXL, and CXLI; *AMP I*, 437ff. Donceel-Voûte, P. *Les Pavements Des Églises Byzantines de Syrie at du Liban.* Louvain-La-Neuve. 1988. 21, 28. A. Gonosova "The Formation and Sources of Early Byzantine Floral Semis and Floral Diaper Patterns Reexamined" *DOP* 41. 1987. 227-237.

[19] Dr. İ. Karamut "Syedra Antik Kenti Kurtarma Kazısı ve Düzenleme Çalışmaları" *MKKS-Müze Kurtarma Kazıları Seminerleri 1995-1999 Yılları* (Ankara)

[20] İ. Karamut 2001 yayınlanmamış müze kazı raporundan.

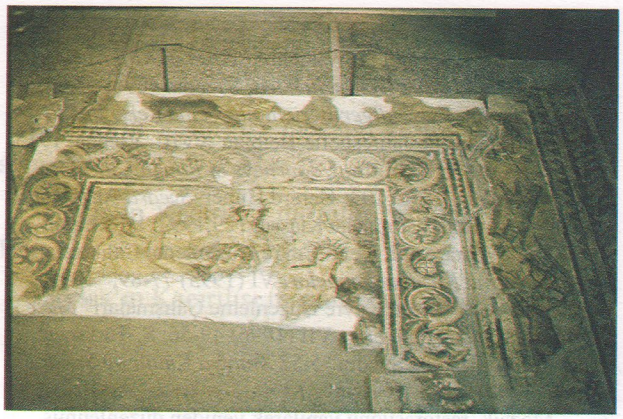
HYLAS_1

Hylas_2

Hylas_3

Hylas_4

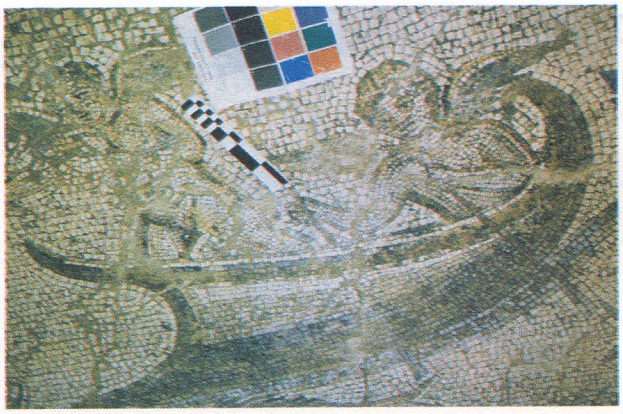
Res.5 Eros_insitu_1

Res.6 Balık Tutan Eroslar_muzebahcesi_2

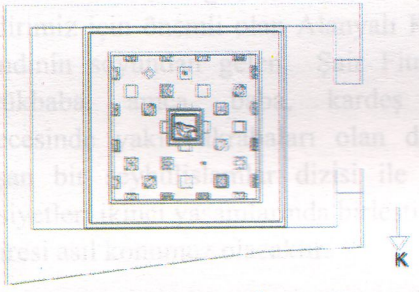
Res.7 Eros_3

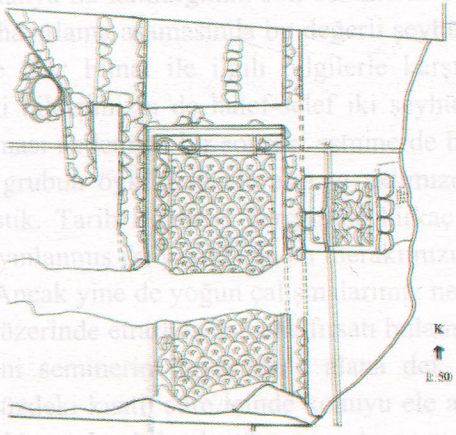

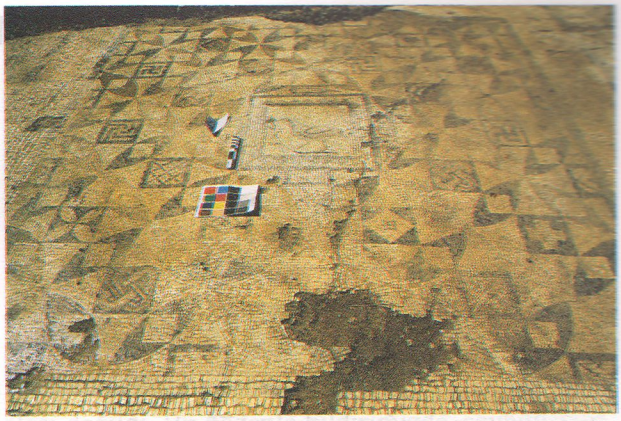
Res.8 Eros_4

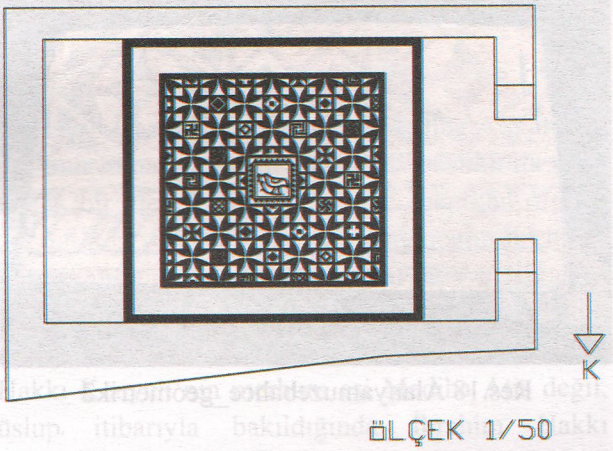
Res.9 Eros_5

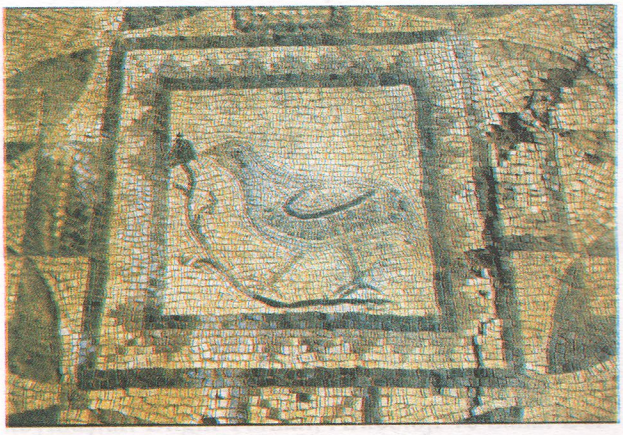
Res.12 KadipasaI_cizim

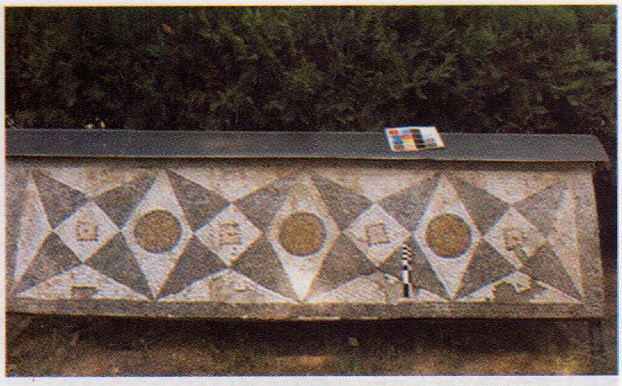
resim 14

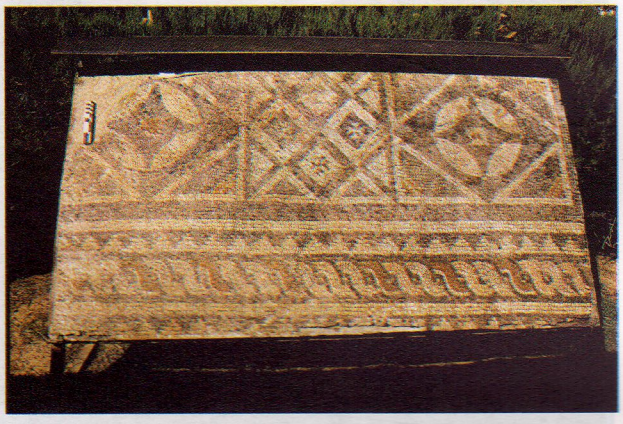
Res.15 KadipasaII_2

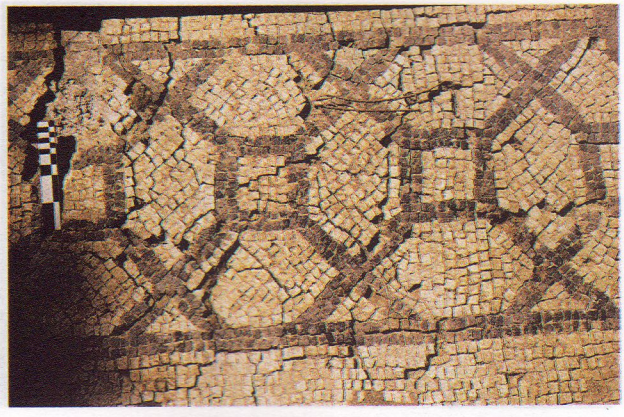
Res.16 KadipasaII_3

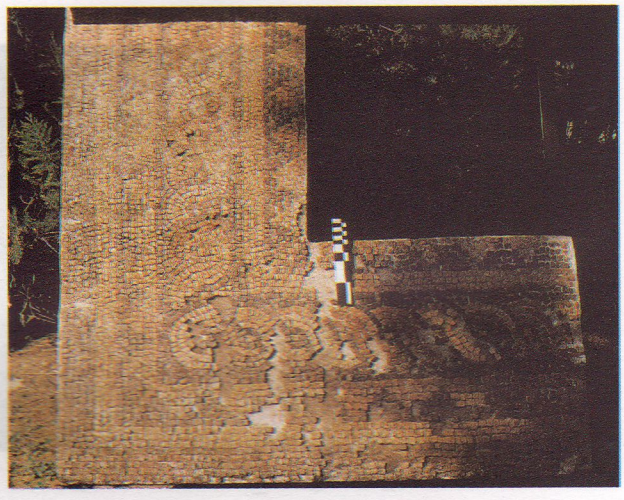
Res.17 Alanyamuzebahce_geometrik4

Res.18 Alanyamuzebahce_geometrik2

Res.19 Alanyamuzebahce_geometrik1

Res.20 Alanyamuzebahce_geometrik3